

รู้เรื่อง พระพุทธรูป

ที่มา คติความหมาย
ศิลปกรรม ทุกยุคทุกสมัย

พศ.ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง

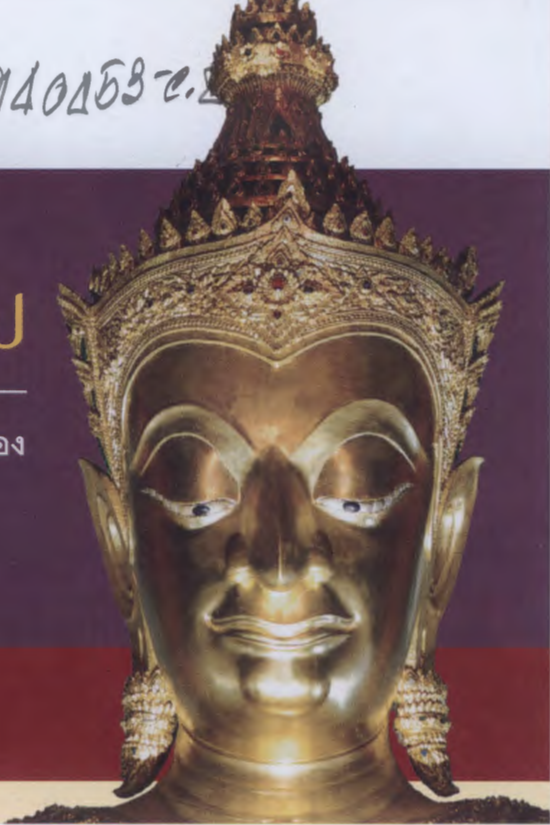

116940158-๕.๕

เรื่อง

พระพุทธรูป

ผศ.ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง
ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ
คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้เขียน: ผศ.ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง

ปริญญาตรี: เกียรตินิยมอันดับ ๑

สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ

คณะโบราณคดี ม.ศิลปากร

ปริญญาโท: สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ

บัณฑิตวิทยาลัย ม.ศิลปากร

ปริญญาเอก: สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย

บัณฑิตวิทยาลัย ม.ศิลปากร

ปัจจุบัน: อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

คณะโบราณคดี ม.ศิลปากร

Facebook: Rungroj Thamrungraeng

สงวนลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ ๒ ปรับปรุงใหม่

กรกฎาคม ๒๕๕๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พระพุทธปฏิมาสยาม

กรกฎาคม ๒๕๕๓

รู้เรื่องพระพุทธรูป

ราคา 250 บาท

เรื่อง: ผศ.ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง

พิมพ์-เข้าเล่ม:

บมจ.อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

จัดจำหน่ายทั่วประเทศ:

บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด

โทร. ๐๒-๔๒๓-๙๙๙๙๙

ผลิตโดย:

หลสม.สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส

๙๐/๙๙ เดอะวิลล่า ซอยท่าอิฐ

ถ.รัตนนิเวศร์ ต.ท่าอิฐ

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐

Hotline: ๐๘๑-๙๑๓-๕๐๑๑

๐๘๑-๕๓๑-๘๐๘๕

Line id: museumpress

museum_press@yahoo.com

www.museum-press.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง.

รู้เรื่องพระพุทธรูป.--พิมพ์ครั้งที่ 2.--

นนทบุรี: มิวเซียมเพรส, 2558.

200 หน้า.

1.พระพุทธรูป. 1.ชื่อเรื่อง.

294.31218

ISBN 978-616-7674-08-7

สารบัญ

๑. ก่อนมีพระพุทธรูป	
ชาวพุทธบูชาสิ่งใด	๖
๑.พระธรรม	๗
๒.สังเวชนียสถาน	๘
๓.พระบรมสารีริกธาตุและพระสถูป	๑๐
•พระธาตุจากเมืองกบิลพัสดุ์ อยู่ที่ภูเขาทอง วัดสระเกศ	๑๑
•รูปทรง "สถูป" มาจาก "เนินดินฝังศพ"	๑๒
๔.ต้นพระศรีมหาโพธิ์	๑๔
๕.พระพุทธบาท	๑๖
๖.สัญลักษณ์แทนพระพุทธรูป	๑๘
๒. พระพุทธรูปยุคแรกของโลก	
๑.พระพุทธรูปศิลปะคันธาระ	๒๑
๒.พระพุทธรูปศิลปะมถุรา	๒๓
๓.พระพุทธรูปศิลปะอมราวดี	๒๔
•พระพุทธรูปอมราวดีในประเทศไทย	๒๕
๓. ๑๒ แนวคิดสำคัญของการสร้าง พระพุทธรูปไทย	
๑.พระพุทธรูปคือ	
"รูปแทน" พระพุทธรูป	๒๘
•แนวความคิดจากตำนานการสร้าง พระพุทธรูป	๒๘
•ตำนานพระพุทธรูปไม้แก่นจันทร์แดง	๒๘
•"พระถึงข้าจิ่ง" เล่าตำนานพระแก่น จันทร์แดง "ล้านวนอื่น"	๒๙
•ตำนานพระพุทธสิหิงค์	๓๐
•ประเพณีการประดิษฐานพระบรม สารีริกธาตุในพระพุทธรูป	๓๓
๒.สร้างพระพุทธรูปตาม	
มหาบุรุษลักษณะ	๓๔
•ลักษณะ "มหาบุรุษลักษณะและ	

30
5125
W4873
2558
C.2

- อนุพยุภยชนะ” ในคัมภีร์
- มหาบุรุษลักษณะ” ปรากฏเฉพาะ พระพุทธเจ้า-พระมหากัจจกรพรรดิ
- การถ่ายทอด “มหาบุรุษลักษณะ และอนุพยุภยชนะ” สู่พระพุทธรูป
- ๓. เสริมความสำคัญด้วย พิธีพุทธาภิเษก
- ๔. “ปาง” ของพระพุทธรูป
  - พระพุทธรูปปางสมาธิ
  - พระพุทธรูปปางไสยาสน์
  - พระพุทธรูปปางมารวิชัย
  - พระพุทธรูปปางรำพึง
  - พระพุทธรูปปางถวายเนตร
  - พระพุทธรูปปางนาคปรก
  - พระพุทธรูปปางประทานอภัย
  - ปางพระพุทธรูปตามพระมติ “กรมพระชินวรส”
- ๕. พระพุทธรูปประจำวัน - พระเคราะห์
- ๖. อานิสงส์จากการสร้าง พระพุทธรูป
  - ที่มาชื่อ “พระคันธารราษฎร์” พระปางขอฝน
  - “ขอพร-แก้บน” พระพุทธรูป ในฐานะ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์”
- ๗. ประเพณีการจำลอง พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์
  - จำลองเพื่อใช้ในพิธีแห่
  - จำลองเพื่อนำไปประดิษฐาน ยังอารามอื่น
  - จำลองไว้ตามบ้านหรือพกติดตัว

- ๓๔ ๘. พระอดีต ปัจจุบัน และอนาคตพุทธเจ้า ๖๗
- ๓๖ • รายพระนามพระอดีตพุทธเจ้า พระปัจจุบันพุทธเจ้า และพระอนาคตพุทธเจ้า ๖๘
- ๓๗ • กลุ่มที่มีพระพุทธรูป ๔ องค์ ๗๐
- ๔๐ • กลุ่มที่มีพระพุทธรูป ๕ องค์ ๗๑
- ๔๔ • กลุ่มที่มีพระพุทธรูป ๒๕ องค์ ๗๑
- ๔๕ • กลุ่มที่มีพระพุทธรูป ๒๘ องค์ ๗๒
- ๔๕ • กลุ่มที่มีพระพุทธรูปมากกว่า ๒๘ องค์ ๗๒
- ๔๖ • พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและ พระปัจเจกพุทธเจ้า แตกต่างกัน อย่างไร ๗๓
- ๔๗ ๙. พระพุทธรูปตามคติ “มหายาน” ๗๔
- ๔๘ • พระอภิตพุทธเจ้า ๗๔
- ๔๙ • พระธยานิพุทธเจ้า ๗๔
- ๕๐ • พระสมณิพุทธเจ้า ๗๕
- ๕๐ ๑๐. พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง ๗๖
- ๕๓ ๑๑. พระพุทธรูปกับ “ความเป็นไทย” ๘๑
- ๕๗ ๑๒. พระพุทธรูปในฐานะ “สินค้า” ๘๕
- ๕๘ ๔. พระพุทธรูปสยาม ๙ สมัย ๘๘
- ๕๘ • ทฤษฎีของ “ดร.พิริยะ” แบ่ง พุทธศิลป์ตาม “ลัทธินิกาย” ๘๒
- ๕๘ • ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบ ของพระพุทธรูป ๘๓
- ๕๘ • ทำไมพระพุทธรูปศิลปะต่าง ๆ จึงมี รูปแบบไม่เหมือนกัน ๘๓
- ๖๑ • เอกลักษณะของพระพุทธรูปศิลปะ ต่าง ๆ เกิดขึ้นได้อย่างไร ๘๔
- ๖๖

•ทำไมพระพุทธรูปศิลปะต่าง ๆ จึงมีความสัมพันธ์กัน	๙๕
๑.พระพุทธรูป “ศิลปะทวารวดี”	๙๖
•“พระนั่งห้อยพระบาท” ๔ องค์ จากวัดพระเมรุ นครปฐม	๑๐๑
•พระพุทธรูปประทับเหนือ “พนัสบดี” เอกลักษณะทวารวดี	๑๐๔
๒.พระพุทธรูป “ศิลปะศรีวิชัย”	๑๐๖
๓.พระพุทธรูป “ศิลปะลพบุรี” หรือ “ศิลปะเขมรในประเทศไทย”	๑๐๙
•จาก “ทวารวษา” สู่อุทธรวษา พระพุทธรูป “พระพักตร์เหมือน” พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗	๑๑๖
๔.พระพุทธรูป “ศิลปะหริภุญชัย”	๑๑๙
๕.พระพุทธรูป “ศิลปะล้านนา”	๑๒๓
•ชื่อ “พระสิงห์” มาจาก “พระพุทธรสิงห์”?	๑๒๖
•“พระเจ้าแช่งคม” พระ “ล้านนา” สร้างตามแบบ “ลพบุรี” เพื่อรำลึกถึง “พระนางจามเทวี”?	๑๓๐
๖.พระพุทธรูป “ศิลปะสุโขทัย”	๑๓๒
๗.พระพุทธรูป “ศิลปะอยุธยา”	๑๔๒
•ก่อนสมัยอยุธยา - สมัยอยุธยาตอนต้น	๑๔๒
•ตั้งชื่อศิลปะจากพระนาม กษัตริย์ “พระเจ้าอู่ทอง”	๑๔๓
•สมัยอยุธยาตอนกลาง	๑๕๐
•สมัยอยุธยาตอนปลาย	๑๕๔
•ที่มา คติความหมายของ พระพุทธรูปทรงเครื่อง	๑๕๖
๘.พระพุทธรูป “ศิลปะรัตนโกสินทร์”	๑๕๗

•รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๑ - ๒)	๑๕๙
•รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓)	๑๖๒
•พระพุทธรูป ๓๗ องค์ ๓๗ ปาง ตามตำรา “กรมพระชินเอนรศ”	๑๖๕
•คติถวายผ้าแด่พระพุทธรูปที่اما “จีวรลายดอก”	๑๖๖
•“พระพุทธรูปฉลองพระองค์” อุทิศแด่กษัตริย์ที่สวรรคต	๑๖๙
•คติความเชื่อ “กษัตริย์เปรียบดังพระพุทธเจ้า” สะท้อนผ่าน “พระพุทธรูปฉลองพระองค์”	๑๗๓
•รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)	๑๗๓
•“จีวรลายคันทนา” ทำตามข้อบัญญัติในพระไตรปิฎก	๑๗๗
•รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) เป็นต้นมา	๑๘๐

๙.พระพุทธรูป “ศิลปะล้านช้าง”	๑๘๕
เชิงอรรถ	๑๙๓
บรรณานุกรม	๑๙๘

หมวดประวัติศาสตร์

ISBN 978-616-7674-08-7

9 786167 167408 7

ราคา 250 บาท